

'Doktorum Altın Kafeste' Fıkra gibi hasta şikâyetleri

Prof. Dr. Şaban Şimşek

1957'de Rize'de doğdu. İlköğrenimini Rize'de, ortaöğrenimini İstanbul'da tamamladı. 1980'de İÜ Cerrahpaşa Tıp Fakültesi'nden mezun oldu. Pek çok il ve ilçede tabip ocağı hekimliği, klinik şefliği, başhekimlik, kaymakamlık ve belediye başkanlığı görevlerinde bulundu. 1999'da doçent, 2006'da profesör oldu. 2003-2005 arasında Millî Eğitim Bakanlığı Müsteşar Yardımcılığı görevinde bulundu. Halen Ankara Atatürk Eğitim ve Araştırma Hastanesi Göz Kliniği Şefi olarak görev yapan Şimşek, evlidir ve iki çocuk babasıdır. Yerli ve yabancı dergilerde yayımlanan onlarca makalesi ve röportajı olan Şimşek'in "Göz Hastalıkları Temel Öğretisi" ve "Kırmızı Çizgi YÖK" adlı kitapları vardır. Ulusal bir gazetede yazılar yazan Şimşek'in "Doktorum Altın Kafeste" adlı yeni kitabı basım aşamasındadır.

Artık düz yazılar yeterli canlılığı vermiyor gibi geliyor bana, bir fikri ifade ederken. Belki ona sanatsal bir zenginlik katabilenler bunu becerebiliyorlar ama o da herkesin harcı değil. Hani eskiler "hal dili" diye bir şeyden bahsederdi. Mesela derlerdi ki "Eğer, iyi bir tebliğ yapmak istiyorsan (dinsel anlamda) bunu kendi yaşamınla göster ya da hazırladığın bilimsel çalışmanın etkin olmasını istiyorsan duyulara hitap etmesini sağla; yani görsel-işitsel olsun, hatta mümkünse insanlar ona dokunsun, izleyen-dinleyen tadını alsın." Muhtemeldir ki sahne sanatları, opera, tiyatro, sinema vs. böyle bir kabullenme ve ihtiyaçtan doğmuştur. Bu imkânı bulamayanlar ya da meramını sadece kâğıt üzerinde anlatmak isteyenler ise aklın inceliğini ve de edebiyatın anlatım gücünü kullanarak yine akla hitap etmiş yazılı

metinler ortaya koymuştur; makale, deneme, hikâye, roman, mizah, karikatür vs. Bizde sahne sanatlarının çok gelişmiş olduğunu söylemek –bu belki de milletimizin kültüründe var olan "gösteriden uzak durmak" gibi bir anlayıştan kaynaklanıyordur- malum çok da mümkün değildir. Ama insanımız bu boşluğu başka bir şekilde doldurmuş; fıkralarla, esprilerle, atma türkülerle, koşmalarla, destanlarla, mesel-menkıbe anlatılarıyla kültürel yaşamına zenginlikler katmıştır. Bu arada orta oyunu, Karagöz-Hacivat, halk oyunları, anlatımları vs de Batı'daki sahne sanatlarının karşılığı olarak toplumsal yaşamımızdaki yerini almıştır.

Bütün bunları göz önüne aldığımızda, ben de "SD Dergisi'nin hazırlamamı talep ettiği hasta şikâyetleri ile ilgili makalenin alışlagelmişin dışında olmasının daha canlı ve okuyucu için daha doyurucu ve eğlendirici (!) olacağını" düşündüm. Bu aynı zamanda okuyucuya bir saygıyı da ifade ediyor kanımca. Zira ben belki ola-

yı yakalayabildiğim kadar ince yerinden tutarak dikkatleri bir noktaya yoğunlaştırmış ve okuyucuyu da oraya yönlendirmiş oluyorum. Böylece asıl yorumu da onlara bırakmış oluyorum. Bu vesileyle, bugünlerde piyasaya çıkacak olan "Doktorum Altın Kafeste" adlı mizah kitabımın bir bölümünden aldığım; hasta psikolojisini, kişilerin olayları algılamalarını, onların değişik etkenlerden kaynaklanan davranış biçimlerini ortaya koyan birkaç anekdotu sizlere aktarmak istedim. Ben bunlardan bir hekim olarak ders çıkartıyorum, özellikle genç hekimlerin de bunları o çerçevede değerlendirmesini diliyorum.

Hastanın şikâyet ya da sözlerine her zaman güvenmeyin!

Ameliyat masasında açık artırma!

Hastam otuz yaşlarında bir çobandı. Gözyaşı kanalı tıkalıydı (Kronik Dakriyosistit) ve ameliyat olması gerekiyordu. Gözlerinin sürekli yaş akmasından çok

rahatsızdı ama ameliyattan da korkuyordu. Sonunda razı oldu...

- Hocam, gözüm iyileşsin, sana bir kaz getireceğim!

- Teşekkür ederim, zahmet etme!

- Hocam, valla bizde hayvan çok! Yani...

- Ya, boş ver şimdi. Hele şu ameliyatı bir yapalım da!

Bu konuşma esnasında, hastanın iğnesini (lokal anestezi) yapıyorum.

- Hocam, çok acıyacak mı? Valla ben çok korkuyorum!

- Korkacak bir şey yok. Sana anlattım. En kötüsü gözünün suyu akmaya devam eder, o kadar! (Ameliyat sırasında, bazen böyle lüzumsuz espriler yaparım!)

- Ya Hocam, bu ameliyatı olmasam!

- Bak, ameliyata başladık bile. Şimdi canını sıkma; kendin kabul ettin, masaya yatın! Üstelik bir kaz getireceğini bile söyledin; vaz mı geçtin yoksa?

- Yok, Hocam, vallahi... Sana ben koyun bile getiririm!

- Koyun mu?

- Evet.

- Haa! O zaman bunu bir düşünelim! Ama tabii ki bu arada işimizi de ihmal etmeyelim! Çok acıymıyor değil mi?

- Hocam, Hocam! Ne olursun... Vallahi inan, bak; benim bir danam var. Gözüm iyileşsin, sana onu hediye edeceğim!

- Heh heh he... Dana mı?

- Evet, evet!

- Yok, canım deve!

Not: O hasta, bırakın kaz, koyun, dana filan getirmeyi; ameliyat sonrası dikişlerini almaya bile gelmedi.

Hasta o haliyle normalden çok daha hassas bir durumdadır. Sözlerimize, davranışlarımıza dikkat etmemiz gerekiyor.

Hastaya bakış, onda bırakılan intiba

Genç bayan bir yakınım. Çok da zor olmayan bir ameliyat olacaktı. "Zor değil" diyoruz ama zorluk biraz da izafi bir kavram tabii; algılamayla ilgili. Yani onu ameliyat olacak olana sormak lazım. Yakınım anlatıyor: "Ameliyathaneye indirmişlerdi. Bir kadavra gibi baktılar bana. Kendimi ölmüş gibi hissettim. Bir ara "Alerjin var mı?" diye sordular. O zaman hayatta olduğumu anladım; "Benden umudu kesmediler galiba." dedim kendi kendime, rahattadım.

Önce uyutup sonra felç mi, önce felç sonra uyutma mı?

Özel bir hastanede sezaryen olan bir yakınım anlatıyor: "Ameliyat masasına ya-

tırdıklarında önce uyutup sonra felç (!) edecekleri yerde önce felç ettiler. Nefes alamadığımı hissettim; zorladım ama alamadım. Ağzımdan da burnumdan da alamadım, boğuluyordum. Öylesine çaresizdim ki, "Acaba kulağımdan nefes alabilir miyim?" diye bile düşündüm; denedim, olmadı! Konuşamıyordum ama aklım başımdaydı, kalbimin atışlarını da hissedebiliyordum...

Monitöre baktım; çalışıyordu. Dalgalar önceden gördüklerime benziyordu; demek ki hâlâ yaşıyordum. Doktorlara baktım, onlar kendi işleriyle meşguldüler. "Bu adamlar nefes almadığının farkında değiller galiba, çırpınayım da onları haberdar edeyim." diye düşündüm. Bütün gücümü topladım ve sonunda bacaklarımı hareket ettirmeyi başarabildim...

O sırada bir iki metal sesi işittim. Sonradan öğrendim ki meğer hareket edince karnımın üstündeki ameliyat aletlerini düşürmüştüm! Doktorlar durumun farkına vardığında bir maske dayadılar ağzıma. O zaman küçük bir nefes alabildim. Sonra uyumuşum herhâlde. Aradan ne kadar zaman geçti bilmiyorum; "N. Hanım, N. Hanım..." diye seslendiler bana. "Efendim!" diye cevap verecek yerde "Öldüm mü?" diye sormuşum meğer. "Yok, ölmedin, ameliyatın bitti, her şey yolunda." dediler...

Gerçekten de her şey yolundaydı. Anlaşılan, olayı fazla "yakından" takip etmiştim! Ameliyattan sonra tek sorun, ayağımdaki yanık! Zira çırpınmam sırasında, koterin bağlı olduğu kablo çözülmüş o kargaşada bir daha düzeltilmediği için ayağımda ciddi bir yanık oluşmuştu.

Doktor her zaman kullanılabilir bir metadır: Benim hastam işini bilir!

Fakir ama namuslu hasta!

(Dr. Emine Akçay'dan uyarılma)

- İlaçları senin karnene yazsak olmaz mı?

- Anlamadım!

- "İlaçları senin karnene yazsak olmaz mı" diyorum, Doktor Hanım.

- Benim karneme mi, niçin?

- Benim karnem yok da!

- Peki, bu karne senin değil mi?

- Yok, o komşumun kızının.

- Ama bununla muayene oldun!

- Evet, ama ilaç yazdırınca defterde gözüküyor. Bu ara çok kullandık onu, yüzüm tutmuyor artık.

Çocuk psikolojisi farklıdır; özel ihtimam gerektirir...

Ama ben o kadar saymasını bilmiyorum ki!

Beş yaşındaki yeğenim Senem, bir kaza geçirmişti. O güzel, akıllı, bal tadında bir

kız çocuğu; yaşından beklenmeyecek olgunlukta, algılaması yüksek. Kaşında ki yarayı dikmem gerekiyor.

Aslında sadece bir dikiş atacağım ve bu sebeple anesteziye gerek duymuyorum ama Senem ağlıyor!

- Yavrucum, bak! Sen çok akıllı bir çocuksun. Aynı zamanda çok da dayanıklısın. Zaten hiç acıtmayacağım. Hem ben senin dayın değil miyim, büyük dayın? Hiç seni acıtır mıyım? Birazok acısa da sen ona kolay dayanırsın. Güçlü bir çocuksun çünkü. Değil mi Cemile Hemşire Hanım?

- Evet Hocam, çok güçlü bir kız bu; belli oluyor!

- Tamam mı şimdi? Ağlama artık!

- Hıı!

- Bak, şimdi sen yirmiye kadar say; sen bitirdiğinde ameliyatın da bitmiş olacak.

Senem, titreyen bir sesle:

- Tamam. 1,2,3...

- Hoop! Dur bakalım, daha ben başlamadım ki! Başla deyince, başlayacaksın!

- ...lıh!

- Tamam, şimdi sayabilirsin; ama yavaş, yavaş!

- Peki. 1, 2, 3...10, 11, 12...

Senem tekrar ağlamaya başlıyor:

- Ne oldu? Niye durdun, niçin ağlıyorsun?

- Yaa... Saydım, daha bitmedi mi?

- Tatlım bitmedi!

- Ama öyle demiştin!

- Ama sen de saymanı bitirmedin!

- Ama ben o kadar saymasını bilmiyorum ki; on ikiye kadar öğrendim.

İfadelerin inandırıcılığını, şikâyetlerin ağırlığını insanların kültür özelliklerine göre değerlendirmek gerekir.

Bayılırım pratik zekâli hemşilerime...
(Dr. Kemal Türkyılmaz'dan uyarılma)

-Teyzeciğim kataraktın var; ameliyat olacaksın.

- Ama Doktor Bey, bende kolesterol var!

- Olsun çok önemli değil; dahiliyecilere baktırınız.

- Ama Doktor Bey, sade bi dane değil iki çeşittir.

- Nasıl, nedir onlar?

- Biri iyi biri kötü da!

- Önce kötü olandan başla istersen!

- Yahu, lanetli kolesterol dedükleri var ya, işte o da!

... Meğer Rize'de LDL'ye de "lanetli ko-

lesterol" HDL'ye "harika kolesterol", diyorlarmış!!!

Sanki bilmece!

Göz muayenesine gelen bir Karadenizli hastamla konuşuyorum:

- *Ya Hocam kabahat bizde.*

- *Niçin, hayrola?*

- *Ya o ne yapsun? Onlan bakayırık ama ona bakmayırık.*

- *Ne ile bakıyorsun neye bakmıyorsun sevgili kardeşim, anlayamadım!*

- *Ya! Hocam ben taa Rize'den niye kalktum geldum buriya!*

O zaman anladım ki hastam, ironik bir dille kendi gözlerine ilgi göstermediğini anlatıyordu! Kendi kendine kızması ise işin farkında olduğunu gösteriyordu.

Sıra dışı hasta şikâyetleri...

(Dr. Kemal Türkyılmaz'dan uyarılma)

Göz çevresinde ciddi bir yaralanma sonucu krokodil gözyaşı hastalığı gelişen hastanın şikâyeti: "Gözlerum yemek yerken ole sulaniyi, ole sulaniyi ki sanki kar numun bütün suyi gözümde çıkay!"

Mesleği kaynakçılık olan şeker hastası bir amca, gözlerine yaptırdığı argon lazer tedavisini tarif ediyor: "Trabzon'da gözlerime kaynak yaptırdım!"

Gözlerinin aşırı kaşınmasından şikâyetçi olan hasta: "Gözlerum öle kaşınıyi, öle kaşınıyi ki; deyirum çıkarsam olari yerinden da kaşısam kaşısam tekrar yerine kosam!"

Kendisini daha önce doktora götürmeyen kocasını şikâyet eden hasta: "Bokcanliya dedum ki ula hastane geldi g. tumuzin dibine; bi uğriyalum da bakturalum ha bu kaybanayi. Ama demağumlan kaldum, duştuk habu hallara... Anliyacağun olan bağa oldi, oğa bi şey olmadı ki."

Erkeklerin dünyası farklı kadınların dünyası farklıdır, unutmamak lazım...

Prostat ameliyatı ile tabanca ruhsatı arasındaki ilişki!

Malum, Karadenizli tabancayı çok sever. Bu sevgi çoğu yerde kadınlar için de böyledir, yani cinsiyet farkı gözetmez. Tabanca onun için güçtür, kuvvettir, arkadaşır, güvenlidir, havadır vs. Böyle olunca günlük hayatta bazı şeyleri de ona benzetir, onunla açıklar bölge insanı.

Birinci dereceden yakınlarımdan biri, hastanemizde prostat ameliyatı olmuştu. Ameliyatını, sevgili dostum, Üroloji Klinik Şefi müstesna insan Doç. Dr. Önder Kayıgil yapmıştı. Ben de ameliyatında bulunmuş, her sahnesini (!) yakından izlemiştim. Ameliyat evresi mükemmel geçmiş, ameliyat sonrasında da hiçbir sorun çıkmamıştı; yakınım memnundu.

Ancak, bu iyilik sadece bir hafta sürdü. Hastanın ciddi şikâyetleri oldu: "Zaten ne gelirse doktor yakınlarının başına gelir." diye serzenişte buldum kendi kendime. Tekrar ameliyat olması ve mesanenin yıkanması gerekiyordu. Sevgili Önder, canımın sikkiniğini görünce, istemeyerek de olsa bir açıklama yapmak durumunda kalmıştı:

- *Abi, bu biraz da kendi kabahati!*

- *Ne gibi?*

- *Kendisine bazı yasaklar (!) koymuştuk. Rahat durmamış!*

Yasağın ne olduğunu hemen anlamıştım tabii...

- *Nee? Hay Allah!*

Yakınım hiç de mahcup görünmüyordu. Belki de yaptığı işi, delikanlılığın şanından saymıştı; hani o yaşta cinsel hayatla ilgili olarak "Henüz ölmedik, dimdik ayaktayız" havaları filan vardır ya! Ama birkaç gün sonra karşılaştığımızda canı gerçekten sikkindi. Alışmadığım ölçüde sitemkâr bir ses tonu ile konuştu:

- *Ula senun bu doktor ne etti?*

- *Ne etti?*

- *Ula, birinci ameliyatta bizum ruhsatı çevirmiş idi bulundurmaya, bu defa iptal etti oni hepten!*

Hizmette "sınır, zaman" filan yoktur!

Hastanın yakını nerede beklesin?

Bir gün önce ameliyat ettiğim hastaya, sabah saat sekizde kontrole gelmesini söylemişim. Ertesi gün, hastane kapısından girerken cep telefonum çaldı:

- *Hocam, ben A. Mete; M. Mete'nin yeğeni!*

- *Buyur A.*

- *Hocam, "saat sekizde gelin" demiştiniz de...*

- *Tamam A., ben de geldim.*

Beş on saniye sonra göz kliniğinin olduğu koridorun başında karşılaştık.

- (Gülümseyerek) *Yaa, A..cim., saat sekize on var; yani on dakikam daha var!*

- *Hocam ben de onun için, "Burada mi bekleyeyim yoksa odanızda mi?" diye telefon açtım!*

Not: Doktor "hizmet" sınıfındandır ve bu sınıfta, toplam kalite yönünden "hizmette sınır" olmaması gerekir!

Hastaların ifadelerinin doğruluğunu da sorgulamak lazım; olumsuzunu, olumsuzunu da!

Muhteşem hoca!

Yer: YYÜ Tıp Fakültesi, Öğretim Üyeleri Katı,

Tarih: Ocak 2001

Benim, sevgili kayınvalidem tarafından

dikilmiş meşhur bir pelerinin vardır; dikişle, modeliyle herkesin beğenisini kazanmıştır. Bu pelerini giydiğimde, çoğu insan beni nedense biraz havalı bulur! Bu arada samimi olduğum bazı arkadaşlar da takılmadan edemez.

İşte yine böyle "takılma" zannettiğim bir olayda takılanın yabancı birisi olduğunu fark edince, biraz sinirlenmiş ve

- *"Buyurun sevgili kardeşim, bir şey mi var?"* deyivermişim. Adam:

- *"Hocam, işte gözümüzdeki, gönlümüzdeki hoca! Sayın Hocam, bu ne ihtişam, bu ne duruş böyle, Allah nazardan saklasın! Başarıysa başarı, yakışıklılıksa yakışıklılık..."* diye bir sürü methiye dizerek karşılık vermişti. Eeeh, böyle olunca, el mecbur;

- *"Hele gel bakalım, konuşalım, tanışalım..."* diyerek iyi giyimli, okumuş yazmış bir tipe benzeyen bu adamı odaya almak durumunda kaldım

Biraz konuştuk, böylece bir ölçüde de olsa tanışmış olduk; görev değişikliği yaparak başka bir memuriyete geçen bir öğretmendi.

- *"Memnun oldum, peki senin için yapabileceğim bir şey var mı, niçin buradasın?"* diye sorunca verdiği cevap yakışıklılığım, azametim ve bulunmaz hocalığım için tam bir hayal kırıklığı olmuştu:

- *"Hayrettin Kara Hoca'ya muayeneye geldim!"*

Önemli not: Dr. Hayrettin Kara, bir psikiyatri hocasıdır!

Hasta davranışları insanı çıldırtabilir ama yine de "sabır"!

Sabah 04:00'de, - 25 derecede... (Dr. H.A'dan uyarılma)

112 ambulansla çalışıyorum, aylardan Şubat, sabahın 04:00'ü, sıcaklık eksi 25 derece. Anons geldi: "Bir evde genel durum bozukluğu olan bir hasta var." Gittik.

Hasta 35 yaşlarında bir kadındı. Kocasına sordum:

- "Ne oldu, neyi var hastanızın?"

Verdiği yanıt:

- "Doktor değil misin, görmüyor musun ne olduğunu, bana niye soruyorsun?"

Şimdi bu noktadan sonra gecenin bu saatinde ne söylenir, nasıl görev yapılır! "Ya sabır", deyip geçtim. Çünkü bu insanları bu kadar şımartan ve benim (bizim) arkam(ız)da durmayan bir sistem var.